

Min älskade vän, som jag skattade högt som mitt liv

Akilles och Patroklos i homoerotisk tradition

Karin Lindeqvist

Den mytologiske krigaren Akilles, vars hämnd för den älskade vapenbrodern Patroklos död lägger staden Troja i ruiner, är återigen aktuell genom filmen *Troy* (regi Wolfgang Petersen, 2004). Filmen bygger på verseposet *Iliaden* (sv. övers. 1958) från 800-talet f.v.t. och skildrar grekernas krig mot staden Troja. Filmen ansluter sig till en lång rad av heterocentristiska tolkningar som betonar de olikkönade relationerna och tonar ner eller förnekar de samkönade relationernas betydelse. En sådan tolkning är dock inte självklar och har också fått kritik i tidningsrecensionerna.

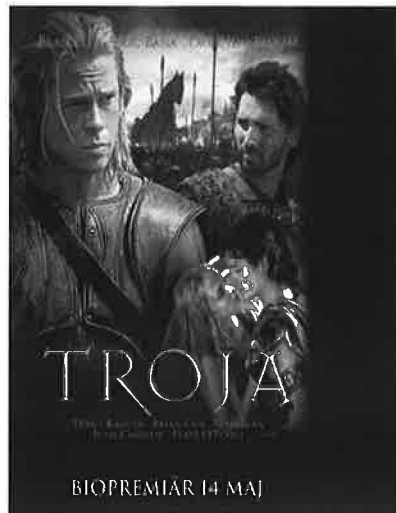
Det finns en tämligen etablerad uppfattning inom, vad man kan kalla, homosexuell eller queer folklore att Akilles och Patroklos var ett älskande par. Så återges stycket där Patroklos vålnad uppenbara sig för Akilles i antologin *The Penguin book of homosexual verse* (Coote 1983) och paret står med på ett antal listor på internet över historiska queerpersoner. Detta innebär inte något nytt; det finns en lång tradition som erotiserat, queerat om så vill, relationen mellan Akilles och Patroklos. I denna artikel görs ett antal nerslag i denna tradition. Jag börjar dock med att diskutera hur relationen framställs i *Iliaden*.

Det finns givetvis många problem med att presentera texter utan ordentlig kontextualisering som om de vore ahistoriska företeelser, fullt jämförbara över tid och rum. Min avsikt är emellertid inte att göra en grundligare studie utan enbart att med hjälp av lättillgängliga källor peka på synligheten, bredden och mångfalden av ickeheterocentristiska förståelser av *Iliadens* hjältepar.

Iliaden

Iliaden och den något yngre *Odyssén* hör till den antika världens viktigaste skrifter. De båda diktverken beskriver folkens historia och gudarnas värld. *Iliadens* ursprung, tillkomstvillkor, Homeros existens och den historiska autenticiteten hos de händelser under grekisk bronsålder (omkr. 1200 f.v.t.) som den beskriver, är och har länge varit omdiskuterade (se exempelvis Linnér, 1998). Eposet var ursprungligen muntligt och existerade i flera olika varianter, men kring 500-talet hade en tämlig stabil version etablerats. När berättelsen börjar har grekerna i många år belägrat Troja. Den trojanske prinsen Paris har rövat bort

den grekiske kung Menelaos vackra hustru Helena och Menelaos och hans bror Agamemnon har dragit i strid mot staden med ett stort grekiskt följe. Bland belägrarna finns även Akilles, myrmidonernas härförare, och hans följeslagare och barndomsvän Patroklos. Akilles är son till gudinnan Tetis och en dödlig man och han är med formidabla krafter den främste bland grekernas kämpar. När Agamemnon efter Apollons ingripande måste återlämna sin favoritslavinna till hennes fader apollonprästen, tilltvingar han sig som kompensation slavinnan Brisëis, som Akilles fått som krigsbyte. Akilles blir ytterst förbittrad och vägrar att delta i striderna. Trojanernas fattar mod och gör ett utfall. De lyckas nästan driva bort grekerna när Patroklos ingriper. Han lånar Akilles fruktade vapen och ger sig in i striden. Grekerna pressar tillbaka trojanerna men Patroklos dödas av den trojanske prinsen Hektor. Akilles ger sig nu i raseri in i striden för att hämnas Patroklos, trots att han vet att det enligt gudarnas beslut innebär hans egen död. Han besegrar Hektor och släpar hans lik tillbaka till grekernas läger. Akilles sörjer Patroklos våldsam och vägrar släppa ifrån sig kroppen. Först när Patroklos vålnad kommer till honom i en dröm och ber att få jordas, kan Akilles förmå sig begrava honom. Han lovar också vålnaden att de skall vila i samma grav. *Iliaden* slutar med att Akilles beveks av Trojas kung Priamos och låter honom få begrava sonen Hektors kropp. Enligt traditionen ödelägger grekerna sedan Troja, Akilles dödas av Paris och jordas i samma grav som Patroklos.

Warner Bros: Bioaffisch

En homoerotisk text?

Flesta moderna kommentatorer konstaterar att det inte finns något direkt textuellt

belägg i *Iliaden* för att Akilles och Patroklos var älskande, men att det följer av olika inslag, främst intensiteten i Akilles sorg. Det finns också många ställen som uttrycker djupet i hans känslor. Efter Patroklos bortgång säger han till exempel att han var "min älskade vän som jag långt över alla/skattade högt som mitt liv" (18:80f) och när han väl lyckats ta hämnd förklara han: "Med lugn skall jag hälsa dödens gudinnor" (22:365). Briséis och Akilles känslor för henne framhålls i heterocentristiska tolkningar, men texten ger henne inte alls samma centrala betydelse som Patroklos. Inte nog med att Akilles inte vill ha henne tillbaka när Agamemnon erbjuder honom det (9:344 f), han säger kallsinnigt "Ack, om hon dödades av Artemis' pil den dagen, då jag [...] valde mig henne till byte" (19:59 f), alltså innan hon kunde ge upphov till tvisten med Agamemnon som ledde till Patroklos död.

W.C. Clarke menar i artikeln "Achilles and Patroclus in love" (Clarke 1978) att det emellertid finns åtminstone ett textställe som faktiskt bevisar att paret även hade ett fysiskt förhållande. När Akilles mor Tetis söker trösta sonen efter Patroklos bortgång säger hon i konventionella översättningar som den svenska: "Det vore dig gott att en kvinna i älskog famna,". (24:130). Clarke menar dock att en korrektare översättning närmast vore: "Det är en god sak att ha älskogsrelationer, och jag menar med en kvinna" (min övers.), det vill säga inte bara med Patroklos eller en någon annan yngling (Clarke 1978, s. 387). Som Clarke själv säger är denna 'bevisning' tunn men förstärkts betydligt av Akilles ömma behandling av Patroklos kropp; han ligger "med armarna runt den döde" (19:4), han lägger sina händer på hans bröst (23:18), håller om hans huvud (23:136) och ber hans vålnad "träd närmare hit, så vi får famna varandra" (23:97). Clarke konstaterar: "It is senseless to assume that Achilles would lie in the arms of a dead man [...] whom, living, he had kept at a discreet distance" (Clarke 1978, s. 393). Skulle liket få de ömma smekningar den levande kroppen aldrig fick?

Likhetera i skildringen av sorgen hos Akilles och hos Andromakes, Hektors hustru, förstärker intrycket att också Akilles och Patroklos samvaro var 'äktenskaplig'. När de nås av respektive dödsbud insvepte "sorgens moln i sin natt Akilles" (18:22), Andromakes ögon "av svartaste natt omhöljdes" (22:466), de faller båda till marken, Akilles "slet av sitt hår" (18:27), Andromake kastar av sig sina hårprydnader (22:468). Andromake säger sig önska att hon aldrig blivit född (22:481) och talar om sin "förtärande sorg" (22: 483), Akilles män fruktar att han i sin förtvivlan skall "med stål avskära sin strupe" (18:34). Han säger: "värre ej kunde mig hända" (19:321). När Akilles beslutar sig för att hämnas och döda Hektor vet han att han därigenom dömt sig själv till döden. Både Andromake och Akilles har förlorat själva sin tillvaros hjärtpunkt. Det är inte heller fråga om en formaliserad uttrycksform. I denna krigsskildring är det

många som nås av dödsbud men inga, utom Hektors maka och Patroklos "käraste vän" sörjer så vilt och expressivt. *Iliaden* sägs ofta handla om Akilles *vrede*, men reaktionen på Patroklos död är så central i skeendet att det finns nog så gott fog för att hävda att eposet är uppbyggt kring Akilles *sorg*.

Antika utfolkare

Oavsett vad *Iliadens* skapare hade avsett med Akilles och Patroklos relation dröjde det inte många generationer förrän det ansågs självklart att de hade en kärleksrelation. Akilles och Patroklos, två mäktiga krigare som älskar varandra, harmonierade med den grekiska synen på mäns kärlek till män som en inspiration till tapperhet, mod och lojalitet. Denna tanke låg som bekant till grund för exempelvis Thebes Heliga skara, en framgångsrik armé av älskande. De diskussioner som fördes under antiken om Akilles och Patroklos tycks främst ha gällt vem som var vem, den älskande eller den älskade, i den institutionaliserade pederastin tydliga rollfördelning. Det är lätt att hitta antika exempel på framställningar av paret som älskande. Den grekiske dramatikern Aischylos (omkr. 525–456 f.v.t.), som i triptyken *Orestien* skildrat vissa av *Iliadens* personers vidare öden, har exempelvis beskrivet Akilles sorg i tragedien *Myrmidonerna*. Det återstår bara fragment av texten men i ett bevarat stycke talar Akilles till Patroklos livlösa kropp om deras många kyssar och sin passion för den älskades lår (Crompton i Summers 1997, s. 345). I Platons (427–347 f.v.t.) *Symposion*, där olika talare ger sin syn på kärleken, framhåller en av talarna Akilles som ett föredöme för trogen och osjälvisk kärlek. Han visste ju att det innebar hans egen död att hämnas den älskade, men han gjorde det ändå (Platon 1980, s. 44). Även i andra sammanhang framhölls paret som föredömen för älskande. Att hjälteparet hade en stor betydelse för Alexander den Store (356–323 f.v.t.) är välkänt. Många antika och moderna biografier hävdar att Alexander hade, med Arthur Lundkvist ord, en "bøjelse för unga män" (Lundkvist 1976, s. 30). Alexander hade ett livslångt förhållande till sin närmaste man Hefaistion, ett förhållande som var strukturerat efter det homeriska paret modell. Antika historiker berättar hur Alexander och Hefaistion besökte och hedrade Akilles och Patroklos grav (Renault 1976, s. 44).

Med Roms framväxt flyttades kulturens epicentrum och den grekiska hjälte- och gudavärldens betydelse minskade. Det nya imperiet behövde sin egen ursprungshistoria och mytologi. Latinska efterföljare som Vergilius (70 f.v.t.–19 f.v.t.) epos *Aeneiden* om Roms äldsta tid, kom att överskugga de äldre texterna. Om man bläddrar i moderna antologier med homoerotiska texter hittar man dock lätt även romerska referenser till Akilles och Patroklos. Stämningläget är emellertid ett annat och det högstämda allvaret har förbytts i skämtsamhet eller satir. Den latinske satirikern och poeten Martialis (omkr.

40–104 e.v.t.) låter paret figurera i en humoristisk argumentation att ynglingar är att föredra framför kvinnor när det gäller analsamlag. Trots att Brisëis gör sitt bästa för att locka Akilles med sina bakre företräden, förblir han kallsinnig och finner under Patroklos smala midja ett nöje mer i hans smak, försäkrar poeten (Coote 1983, s. 103).

Tidig modern tid

Med kristendomen införande förändrades synen på samkönade relationer. Inom medeltidsforskningen tycks det finnas något olika uppfattningar om hur kyrkliga och samhällliga regleringar gestaltade sig. Vad gäller framställningar av Akilles menar Katherine King, som studerat den medeltida Akillesbilden, att de var uteslutande heterosexuella (King 1991, s. 227). Den grekiska kulturen var också relativt lite känd. Det var främst de latinska antika författarna som lästes och studiet av grekiska mer sporadiskt. Det dröjde länge innan de översattes till olika moderna språk, och då inte sällan, lindrigt sagt, tendentiöst. I den första engelska utgåvan av Platons *Symposion*, utgiven på 1760-talet, ändrade översättaren texten så Akilles inte längre är Patroklos "älskade" utan hans "anhängare", "pojke" blev "flicka" och armén av älskande påstods bestå av riddare och deras damer (Crompton 1998, s. 89 f). Men detta till trots finns ändå referenser till Akilles och Patroklos som ett kärlekspar under tidigmodern tid. Det kan vara i satirens form, som renässansskribenten Antonio Beccadellis (1394–1471) lättsamma gravepigram som ber den förbipasserande göra som Akilles gjorde med Patroklos och ha analsamlag med en villig pojke där på graven, för det är detta som ger pinade själar i helveteselden lindring (Coote 1983, s. 135 f). I Christopher Marlowes (1564–1593) drama *Edward II* (1594) (Marlowe 1998) förekommer däremot en referens i en helt annan ton. Pjäsen handlar om Edward II, kung av England på 1300-talet, hans kärlek till den lågättade Piers Gaveston och hatet och vreden som deras relation väcker hos adeln. I en diskussion om kungens behov av Gaveston söker en av Edwards anhängare försvara förhållandet genom att peka på en rad sådan bland framstående antika kungar och filosofer:

The mightiest kings have had their minions:
Great Alexander loved Hephaestion;
The conquering Hercules for Hylas wept;
And for Patroclus stern Achilles dropped;
And not kings only, but the wisest men.
The Roman Tully [Cicero] loved Octavius;
Grave Socrates, wild Alcibiades. (Akt 1, scen 4, rad 390-396)

Historiska personer och mytologiska figurer ur ett avlägset, icke-kristet förflutet hålls alltså upp för att spegla och rättfärdiga kungens och Gavestons rela-

tion. Marlowe visar en historisk kunskap som knappast kunde ha varit exceptionell, annars skulle åskådarna inte ha begripit hänvisningen. En kunskap som kanske kan sägas omfatta att det en gång funnits en annorlunda sexualitetsregim, att den egna periodens normer inte är naturgivna och absoluta. Det finns många reflektioner man kan göra kring citatet: hur förhåller det sig till den elisabetanska maskulinitetsdiskursen? Vad innebär det att kungens relation begripliggörs genom en antik, icke-kristen tolkningsnyckel och kan man skönja en tendens att rent av glorifiera manlig homoerotik – det talas ju trots allt om de 'mäktigaste' kungarna, de 'visaste' männen? Som litteraturvetaren Gregory Woods påpekar kan citatet också ses som ett tidigt exempel på sådan listor över kända homosexuella som kommit att spela en stor roll i homosexuell folklore (Woods 1998, s. 3). I detta sammanhang är det intressanta att Akilles och Patroklos har återförts till ett mer heroiserat sammanhang och presenteras för publiken inom den prestigefyllda historiska tragediens ram. I William Shakespeares (1564–1616) komedi *Troilus och Kressida* (troligen skriven 1602, men inte publicerad förrän 1609) som utspelar sig under trojanska kriget, finns Akilles och Patroklos med bland personerna. De är ett ohyfsat par som påstås 'smitta' olydnad omkring sig, de tillbringar dagarna i sitt tält med att göra narr av de grekiska härförarna. Nu sticker de emellertid inte av som speciellt otrevliga. Komedin saknar hjältegestalter; alla är grälsjuka, svekfulla, otidiga: titelpersonerna är ett kärlekspär där hjälntinnan inte ens klarar att vara hjälten trogen en hel dag. Shakespeare knyter direkt an till en homoerotisk tradition i en scen i vilken greken Tersites, en besynnerlig "missformad och ovetig" gestalt som går runt och sår missämja, avfärdar Patrokolos med att han är, i Hagbergs nöjsamma översättning, Akilles "pojkmamsell" ("male valet") och "mamsell i maskulinum" ("male whore") (akt 5, scen 1) (Shakespeare 1928). Texten gör heller inga försök att 'motbevisa' förhållandets karaktär. Och som Woods visar i sin analys av pjäsen finns det flera element i Akilles och Patroklos relation och förhållningssätt som verkar subversivt och som ytterst sett hotar den maskulina, heterosexuella identiteten (Woods 1998, s. 95 ff och 380 f).

Frågan hur personer i andra tider och kulturer som har någon form av genital kontakt med personer av sitt eget kön förstod dessa kontakter, och hur de förstods av andra har länge diskuterats inom forskning och aktivism. En företrädare för tanken att samkönat begär och 'homosexuella' identiteter alltid har funnits och alltid har strukturerats på likartade sätt är Rictor Norton. I sin studie av vad han anser vara en etablerad manlig homosexuell subkultur i England på 1700- och tidigt 1800-tal citerar han en sång från 1720-talet, som han menar var del i denna kulturs muntliga tradition. I sången berättar ett 'vi' förnöjt om sina preferenser; "the pleasant Sin[...]/With a Boy about Sixteen". Vi är inte ensamma, konstatera sången, vi hyllar turkar och judar eftersom de tycker som vi. Dessutom gör texten återblickar i historien och påstår bland

annat: "Achilles that Hero great,/had Patroclus for a Mate" (Norton 1992, s. 118–119). Oavsett om sången verkligen var en subkulturell skapelse eller en satir visar den på att det fanns en tolkning av de antika krigarna som älskande.

"Grekisk kärlek"

Det är nästan svårt att överdriva den betydelse som föreställningar om det antika Grekland hade för 1800-talets och det tidiga 1900-talets manliga homosexuella skribenter. Den antika världens prestige utnyttjades i argumentationen för attitydförändringar och det förflutnas 'stora män' och mytologiska gestalter hölls fram som bevis för de egna känslornas berättigande. John Addington Symonds (1840–1893) skrev exempelvis i en tidig försvarsskrift för homosexualitet, *A problem in Greek ethics* (skriven 1873 men inte utgiven förrän 1883 i en privatupplaga på 10 exemplar) att grekerna var en "great and highly-developed race" som inte bara tolererade homosexuell passion utan ansåg att den hade ett andligt värde och sökte använda den för samhällets bästa (Symonds 1983, s. 1). Magnus Hirschfeld ger sin första skrift om homosexualitet från 1896 titeln *Sappho und Socrates*.

För många framstod också det forna Grekland som en utopi, en vision att återskapa. Symonds konstaterar att för vissa kommer Grekland alltid att vara ett förlorat fosterland (Symonds 1983, s. 144 not) och när den förmodligen första homosexuella tidskriften, den tyska *Der Eigene*, började ges ut 1889 sade man sig söka sina läsare bland dem som tröstar efter den grekiska tiden och den hellenistiska skönhetsuppfattningen (Oosterhuis; Kennedy (eds.) 1991, s. 3). Medan vissa romantiserade kring 'den grekiska gossekärleken', talade andra som tysken Benedict Friedländer i kretsen runt *Der Eigene* om antiken som en guldålder av aggressiv maskulinitet, av sexuella band mellan män och frihet från kvinnors förvekligande och pryda inflytande. Med längtan talar han om tider av vördnad för geniet (alltid manligt), heroisk nationalism och hierarkiska strukturer (se exempelvis Oosterhuis; Kennedy (eds.), s. 207–216). Medan texter som Platons dialoger och myten om Zeus, gudarnas främste, kärlek till den sköne pojken Ganymedes passade bättre för dem som sökte rättfärdiga manligt samkönat begär med att det rörde en upphöjd, andlig kärlek till det Sköna (om detta, se t.ex. Woods 1999, s. 182 ff), var den hårdförde och oborstade slagskämpan Akilles en bättre förebild i kretsens runt *Der Eigene* uppskrivade promaskulinitet. En uppskattande artikel från 1925 om manliga krigare beskriver exempelvis "den genuint manlige" hjälten Karl XII som dådkraftig Akilles-figur, en "fullblods man" som älskade män och som alltid hade sin "Patroklos" vid sin sida (Oosterhuis; Kennedy (eds.), s. 224 f).

Homosexuell/queer folklore

Efter andra världskriget bildades homosexuella organisationer i flera länder i Europa och i USA. Arbetet var i mycket inriktat på politiska reformer och man hävdade att homosexuella var en förtryckt minoritetsgrupp i likhet med t.ex. svarta. Sin inspiration hämtade man snarast från medborgarrättsrörelsen och andra samtida rörelser. Med radikaliseringsen av den lesbiska och homosexuella rörelsen på 1970-talet följde också en politisering av identiteten. I synnerhet i lesbiska grupper blev formulerandet av en ny identitet både en av rörelsens viktigaste strategier och ett politiskt mål i sig (Lindeqvist 2003). En viktig del i en sådan identitetskonstruktion är känslan av att 'vi' har en egen kultur, en egen historia. Som nämndes i inledningen har Akilles och Patroklos som ett kärlekspar införlivats i denna historia, och som förebilder kan de uppenbarligen fortfarande spela stor roll. En man skriver till exempel på sin hemsida att han identifierar sig mer med Akilles och andra antika hjältegestalter än med sina samtida i "mass gay culture" (heroichomosex 2004).

I den samtida homosexuella litteraturen återfinns avtryck av *Iliadens* hjältepar. I romanen *An arrow's flight* (Merlis 1998) lyfter Mark Merlis ut det trojanska kriget från all rimlig kronologi, korsar det med nutida gaykultur och förskeendet in i en fjärde dimension av multipel fantasi när Pyrrhus, go-godansör och son till Akilles berättar sin historia. Kanske kan man även mer indirekt skymta Akilles och Patroklos getalter bakom John Prestons homosexuella superhjärte Alex Kane (Preston 1992a, 1999b, 1992c, 1993a, 1993b, 1993c). Böckerna om Kane är både lekfulla revideringar av den maskulinistiska och heterocentristiska thrillergeren och homopolitiska manifest. Preston låter sin grekättade hjälte, 'skön som en antik staty', med alla medel, gärna våldsamma, bekämpa homofobi. Med sin älskade Danny vid sin sida hämnas han, med en frenesi värdig Akilles, oförrätter mot homosexuella. Vissa mer direkta anknytningspunkter finns också; ljudlikheten mellan namnen Alex Kane/Akilles, i hans bakgrund finns en död älskare, en soldat som blev skjuten, inte av fienden utan av en homofob landsman och Kanes tveklösa hämnd på denne. Kanske en demilitariserad, men nog så militant samtida användning av myten om krigarna som älskade varandra.

Avslutning

Akilles och Patroklos har sålunda förekommit i många homoerotiska sammanhang; de har använts som förebilder, i satirer, i argumentationen för det acceptabla med samkönade relationer och som stapelvara i modern homosexuell/queer folklore. Det är ingen dold eller svårupptäckt tradition. Tvärtom hittar man redan vid en kortare undersökning många sådana exempel. Det är alltså inte helt lätt att påstå sig okunnig om den.

Att säga att (populär)kulturen är heterocentristisk är givetvis att slå in dörrar

som sedan länge står vidöppna. Men det är ändå kusligt varje gång man påminns om hur rumsren homofobi, eller åtminstone heterosexuell enögdhet, fortfarande är. Att förstora relationen mellan Briséis och Akilles till en betydelsefull och stor kärlek och tona ner förhållandet mellan Patroklos och Akilles är att göra en tolkning i strid med inte bara en lång tradition av homoerotiska tolkningar, utan även mot själva ursprungstexten. Den förra kan ju lättare avfärdas som 'homofilt önsketänkande', men skriva om *Iliaden*, en av den västerländska litteraturens absoluta klassiker? Vilken skulle reaktionen bli på en ny filmatisering av, säg, *Romeo och Julia*, som framställer Julias och ammans förhållande som det centrala? Eller som låter Romeos och Mercutios band över-skugga alla andra förhållanden? Eller på en dramatisering av *Tristan och Isolde* som påstod att visst var Tristan och Isolde goda vänner, men den Isolde verkligen älskade var den trogna tjänarinnan Brangäne? Kanske hårdtagna exempel, men i en värld utan homofobi kunde Akilles och Patroklos också varit ett av dess Odödliga Kärlekspar vars brinnande passion och tragiska öde den västerländska (populär)kulturen älskar och fortsätter att gestalta generation efter generation. Och lika väl som förälskade par vallfärdar till Verona där Julia dog för sin Romeo, kunde man ha vallfärdat till Troja där Akilles dog för sin Patroklos.

Litteratur

- Clarke, W. M.: "Achilles and Patroclus in love", *Hermes*, 106 (1978), s. 381-396.
- Coote, Stephen (ed.): *The Penguin book of homosexual verse* (Penguin Books, Harmondsworth 1983).
- Crompton, Louis: "Greek literature, ancient" i Summers, Claude J. (ed.): *The gay and lesbian literary heritage* (Bloomsbury, London 1997), s. 342-348.
- : *Byron and Greek love: homophobia in the 19th-Century England* (The Gay Men's Press, Swaffham 1998).
- Iliaden*, översättning Erland Lagerlöf i bearbetning av Gerhard Bendz (FIB:s Lyrik klubb/Gleeups, Lund 1958).
- King, Katherine Callen: *Achilles: paradigms of the war hero from Homer to the Middle Ages* (University of California Press, Berkley 1991).
- Lindeqvist, Karin: "Med hela foten. Konstruktionen av lesbiskhet som kollektiv identitet i Grupp Viktoria och Lesbisk Front, 1973-1979", D-uppsats i historia, VT 2003, Södertörns högskola.
- Linnér, Sture: *Homeros* (Norstedts, Stockholm 1998).
- Marlowe, Christopher: *Edward II* (Nick Hern Books, London 1998).
- Merlis, Mark: *An arrow's flight* (St. Martin's Press, New York 1998).
- Norton, Rictor: *Mother Clap's Molly house* (Gay Men's Press London, 1992).
- Oosterhuis, Harry; Kennedy, Hubert (eds.): *Homosexuality and male bonding in pre-nazi Germany* (Harrington Park Press, New York & London, 1991).
- Plato: *The Symposium* (Penguin Books, Harmondsworth 1980).

- Preston, John: *Sweet dreams* (Badboy/Masquerade Books Inc., New York 1992a).
 —: *Golden years* (Badboy/Masquerade Books Inc., New York 1992b).
 —: *Deadly lies* (Badboy/Masquerade Books Inc., New York 1992c).
 —: *Stolen moments* (Badboy/Masquerade Books Inc., New York 1993a).
 —: *Secret dreams* (Badboy/Masquerade Books Inc., New York 1993b).
 —: *Lethal silence* (Badboy/Masquerade Books Inc., New York 1993c).
 Renault, Mary: *The nature of Alexander* (Pantheon Books, New York 1976).
 Shakespeare, William: *Shakespeares dramatiska arbeten*, Band XVI, översättning Karl August Hagberg, rev. uppl. Nils Molin (Gleerup, Lund 1928).
 Symonds, John Addington: *Male love: a problem in Greek ethics and other writings*, John Lauritsen (ed.) (Pagan Press, New York 1983).
 Woods, Gregory: *A history of gay literature: the male tradition* (Yale University, Press, New Haven & London 1998).

Internet:

<http://www.heroichomosex.com/hero/bond.html> 2004-05-17

Karin Lindeqvist är jur. kand. och fil.mag. i litteraturvetenskap och historia.

Summary

The article presents the homoerotic tradition around Achilles and Patroclus, the mythological heroes from the *Iliad*, giving examples on various uses and understandings from ancient times to contemporary queer folklore. It also argues that it is a strongly heterocentric, if not homophobic, choice for a modern interpretation to neglect the homoerotic aspects of the story of Achilles and Patroclus, as is done in the film *Troy* (2004).